

Uit de kerk interview

Opvanghuis voor verloren katholieke zielen

In de jaren zestig reisden uitgetreden priesters vanuit de hele wereld naar Velp. Loes Hegger schreef een boek over haar opmerkelijke jeugd in dit opvanghuis voor ex-priesters.

tekst **Djuna Spreksel**
foto **Hanne van der Woude**

Loes Hegger serveert zelfgebakken kruidkoek in haar appartement in Amsterdam-Oost. Het is een recept van haar moeder, zegt ze er expliciet bij. Karnemelk in plaats van boter. 'Mama Willy' zette de cake ontelbare keren voor aan uitgetreden katholieke priesters, die na een lange reis vermoeid in Nederland aankwamen.

In 1962 begonnen Willy en haar man, Herman Hegger, een opvanghuis voor ex-priesters. Een soortgelijk initiatief bestond nergens ter wereld, en daarom reisden voormalig priesters vanuit Italië, Spanje en zelfs India af naar het kleine Velp, een dorp vlak bij Arnhem. Dochter Loes tekende de opmerkelijke familiegeschiedenis op in het boek *Villa de Wartburg*.

"Dit is een universeel verhaal van ontworteling. Ik probeer de term 'ex-priester' meestal te vermijden, omdat het reduceert tot een functie. Als je die term weglaat, blijft de essentie over", vertelt Hegger. "Ik schrijf over mensen van vlees en bloed. De redenen waarom zij het priesterschap afzwoeren, waren al net zo divers als hun afkomst. De een werd verliefd, de ander kreeg twijfels over de katholieke leer. Sommigen van hen vertrokken met een koffertje zonder te weten hoe nu verder. Bij ons thuis konden ze tot rust komen, het was een tehuis voor verloren zielen. Vervolgens begon hun reïntegratietraject in de 'gewone' maatschappij."

Alhoewel, rust was er meestal niet bij. "Er stond altijd wel een feestelijk evenement gepland, zoals een bruiloft van een van de andere priesters", lacht Hegger. "Dat was een grote overgang voor wie net aankwam. Zij gingen van het stille, strenge en overzichtelijke kloosterleven waar ze vanaf hun jongensjaren aan gewend waren, naar een druk gezin met acht kinderen."

Herman Hegger, de vader van Loes, was zelf ervaringsdeskundige. Hij werd volwassen in een bijzonder streng klooster. Vrijwel meteen na zijn priesterwijding kreeg hij twijfels over het katholieke geloof en hij trad uiteindelijk uit. Hegger bekeerde zich tot het protestantisme, werd gereformeerd predikant en was later medeoprichter van de Evangelische Omroep (EO). Hij schreef meerdere bekeringsboeken en was hoofdredacteur van het blad *In de Rechte Straat*, dat hij vol pende met scherpe polemieken tegen het rooms-katholieke stelsel.

"Mijn vader had veel gezichten. Hij was vrolijk, intelligent en had een enorme passie voor God", vertelt dochter Loes. "Fenomenaal. Herman stond bij het grotere publiek bekend als fel en rechtlijnig in de leer. Het is psychologie van de koude grond, maar volgens mij was hij toen vooral bezig zijn verleden te verwerken. Later werd hij milder. De tijd in het klooster is in hem gaan zitten, daarom voelde hij ook haarfijn aan wat andere voormalig priesters, met gelijksoortige ervaringen, nodig hadden."

Wie in de jaren vijftig en zestig het priesterschap opgaf, kelderde van de hoogste trap in de kerkelijke hiërarchie naar beneden. Sommigen moesten zelfs vluchten. Waarom?

"Het wisselde per land of ex-priesters moesten vluchten, of vooral in de marges van de samenleving terechtkwamen. In Spanje was Franco aan de macht. Wie daar uit het klooster trad, was staatsgevaarlijk. Ook in Italië was de katholieke kerk oppermachtig. Als je je in die tijd van de kerk afkeerde, keerden familie en vrienden zich van je af. Er was geen vangnet, en je kon bijvoorbeeld niet meer aan een baan komen."

Hoe waren die ex-priesters?

"Het waren mannen die opnieuw moesten leren leven. Vanaf hun twaalfde jaar gingen ze naar het internaat, ze werden vanaf dat moment uit de wereld gehaald. Alles wat voor jou en mij doodgewoon is, mochten zij niet: vrienden hebben, boodschappen doen, überhaupt de straat op gaan. Ze waren vervreemd van het gewone leven. Er zaten er een aantal tussen met wie we ontzettend veel lol hadden. Een van hen, Renato, vertelde hoe onzeker hij was toen-ie bij ons aankwam, hoe hij hier opbloeide en na een jaar zelfstandig de maatschappij inging. Een aantal van hen heb ik in de voorbereiding op het boek teruggezien, en tot mijn grote verbazing voelen ze nog steeds als familie."

> 'Dit is een universeel verhaal van ontworteling. Ik probeer de term 'ex-priester' meestal te vermijden.'

Vanaf het moment dat de priesters aankwamen, begon hun inburgering. Ze leerden Nederlands, vierden Sinterklaas en gaven Italiaanse kooklessen. Wat was de gedachte daarachter?

"Mijn vader wist wat deze mannen spiritueel gezien nodig hadden, en mijn moeder was praktisch, en had een groot talent om mensen het gevoel te geven dat ze erbij hoorden. Bovendien was ze nieuwsgierig naar andere culturen. Orlando, een andere ex-priester, heeft laatst onder woorden gebracht hoeveel het voor hem betekende om voor het eerst in zijn leven opgenomen te zijn in een gezin, waar hij erbij hoorde. Dat hadden ze enorm gemist in het klooster. Het idee was dat het goed was voor hun eigenwaarde om bezig te zijn. Destijds was dat inzicht vooruitstrevend. De voormalige priesters begonnen daarom direct met het leren van de taal, en zochten een baantje. Ook maakten ze lange boswandelingen met mijn vader, om zo helder te krijgen waar ze in de toekomst naartoe wilden."

Het meest bijzondere personage in het boek is misschien wel uw moeder. De Wartburg draaide grotendeels op haar noeste arbeid.

"Mijn vader zat altijd in zijn studeerkamer met de Bijbel, en mijn moeder regelde de boel. Ze was enorm levendig en energiek. In 1956 werd de wet afgeschaft die bepaalde dat vrouwen nadat zij trouwden, handelingsonbekwaam werden. In de praktijk werkte de wet nog lang door, en het leven van mijn moeder stond in het teken van de missie van mijn vader.

"Toen ik bij besloot dit boek te schrijven, ging ik bij mijn moeder langs met notulen van bestuursvergaderingen uit die tijd. Ze vroeg direct of er iets in stond over haar kookkwaliteiten. Dat vond ik pijnlijk, want het zegt hoe ze altijd had gehunkerd naar erkenning. Mijn moeder toverde de meest geweldige gerechten op tafel, maar er wordt met geen woord over gerept in de verslagen van de stichting. Het ging altijd over de mannen. Zij hadden geen idee dat mijn moeder de werkelijke kracht van de Wartburg was. Niet omdat ze boende, schrobde en kookte, maar omdat ze mensen het gevoel gaf dat ze welkom waren."

Hoe liep het af met de Wartburg?

"Na het Tweede Vaticaanse Concilie, halverwege de jaren zestig, kwam er binnen de katholieke kerk meer ruimte voor afvalligen. Franco overleed, waardoor het voor Spanjaarden minder gevaarlijk was. Uiteindelijk was de Wartburg niet meer nodig.

"Mijn ouders waren begonnen vanuit puur ideologische motieven. Op een gegeven moment werd het belang van geld binnenhalen steeds belangrijker. Er kwamen meer regels en controle. De Wartburg raakte steeds verder verwijderd van het idealisme waarmee alles ooit begonnen was, dat zie je bij meer van dit soort initiatieven gebeuren. Het lijkt wel een natuurwet."

Zelf bent u van het geloof afgestapt. Waarom?

"Ik ben uit het geloof gegroeid, en ik merk dat ik het een lastig onderwerp vind om over te praten. Ik krijg het snel benauwd als het over religie gaat. Waarschijnlijk is het opgelatenheid door al die polemieken van mijn vader. Ik heb gezien hoe religie kan polariseren. Voor mij is het geloof niet de essentie van dit boek, en ook niet van het leven. Ik ben op zoek naar de taal van verbinding. Ik geloof juist in de kracht van het niet-weten, en het recht op mislukken."

Loes Hegger, Villa de Wartburg. Uitgeverij Ambo Anthos, 288 blz., €22,99,-